

ekolisty

informačný spravodaj Priateľov Zeme - SPZ

**Priatelia
Zeme
SPZ**

2 / 2012

Zapojte sa do súťaže Miss Kompost 2012

Téma: Biologické odpady - možnosti ich využitia

Návrhy Priateľov Zeme - SPZ na zmenu odpadovej legislatívy

Ekoporadňa: Opätovné používanie tvorivo - riešenia

Otázka: Plastové vrecká, alebo papierové?

Novoročná recyklácia Priateľov Zeme mala úspech... viac na str. 08

Obsah čísla 2 / 2012

- 03 . ZAPOJTE SA
- 04 . TÉMA: Biologické odpady - možnosti ich využitia
- 06 . TÉMA: Návrhy Priateľov Zeme - SPZ na zmenu odpadovej legislatívy
- 08 . AKTIVITY PRIATEĽOV ZEME - SPZ
- 10 . AKTIVITY PRIATEĽOV ZEME - SPZ V SKRATKE
- 11 . EKOPORADŇA: Opätovné používanie tvorivo - riešenia
- 12 . VY SA PÝTATE, MY ODPOVEDÁME

Informačný spravodaj Ekolisty

Vydáva:
Priatel'ia Zeme - SPZ, Košice

Adresa:
P.O.BOX H-39, 040 01 Košice
kancelária: Alžbetina 53
tel./fax: 055/677 1 677
mobil: 0903 77 23 23
e-mail: spz@priateliazeme.sk
http://www.priateliazeme.sk/spz

Redakčná rada:
Martin Valentovič
Branislav Moňok
Mgr. Lenka Beznáková
grafická úprava:
Mgr. art. René Říha

Dátum vydania:
júl 2012

Foto na titulnej strane:
autor: Priatel'ia Zeme - SPZ
Ostatné fotografie, ak nie je uvedené inak, archív Priateľov Zeme - SPZ.

ISSN 1335-437X

Vytlačené na recyklovanom papieri

Spoločnosť priateľov Zeme od februára 2005 zmenila svoj názov na Priatel'ia Zeme - SPZ. Spolu s názvom došlo aj k zmene loga - z pôvodného srdca s planétou na kruhový symbol - logo medzinárodnej federácie Priatel'ia Zeme (Friends of the Earth International - FoEI).

Milí priatelia,

opäť je tu leto, opäť sa blíži náš Ekotábor. Tento rok sa vraciame na bylinkovú ekofarmu Odorica. Opäť sme sa snažili pre Vás pripraviť program, ktorý bude niečím nový, ale ktorý prinesie aj obľúbené aktivity zo starších ročníkov. Sami môžete posúdiť, či sa nám to podarilo, buď z pozvánky v týchto Ekolistoch, alebo najlepšie priamo účasťou na Ekotábore...

My v organizácii sa okrem Ekotábora sústredíme aj na pre Slovensko čoraz aktuálnejšiu tému – predchádzanie vzniku odpadu. Spolupracujeme so štátnymi inštitúciami pri príprave strategických dokumentov v tejto oblasti. Snažíme sa tiež naše aktivity pre odbornú, ale aj laickú verejnosť čoraz viac zameriavať na túto tému. Tak, ako bola naša organizácia priekopníkom v kompostovaní a separovanom zbere, tak cítime, že je teraz čas ísť ďalej a byť priekopníkom v tejto dôležitej téme odpadového hospodárstva. Veríme, že o niekoľko rokov bude predchádzanie vzniku odpadu normálnou súčasťou života. Tak, ako je teraz pre slovenskú verejnosť normálne riešiť kompostovanie a separáciu.

Nedávno som na pôde nášho slovenského parlamentu dostal v tejto súvislosti zaujímavú otázku. Kam by sa poslanci mohli vybrať ako turisti, aby videli na vlastné oči

pozitívny príklad, ktorý môžeme na Slovensku nasledovať? Nuž musel som dať pre nás nie veľmi priaznivú odpoveď. Ktorákoľvek krajina na západ od nás je v oblasti odpadov tak popredu, že máme čo robiť, aby sme ju dohnali. Preto, aby sme toto tempo zrýchlili, sme v organizácii vypracovali súbor legislatívnych opatrení. Od tohto čísla ich začíname predstavovať nielen odbornej, ale aj laickej verejnosti.

Robíme to preto, že príprava nového zákona o odpadoch tak pokročila, že onedlho sa o nej začne verejne diskutovať. Predpokladáme však, že rôzne záujmové skupiny budú zmysel zákona skresľovať a dezinterpretovať s cieľom zmeniť nastavenie vo svoj prospech, nie v prospech životného prostredia. Chceme tomu predísť a s predstihom jasne vysvetliť, aký zmysel a dopady budú mať naše návrhy.

Milí priatelia, verím že sa s Vami uvidíme na našom Ekotábore a budeme sa môcť porozprávať zoči-voči. Ak náhodou nebudete môcť prísť, tak Vám želim príjemnú letnú pohodu, nech načerpáte veľa síl a teším sa na spoluprácu na jeseň.

Martin Valentovič

Minimalizácia vzniku odpadov a znečistenia humorne

kreslí: Ivo Chadziev

o nekupovaní balenej vody a pití vody z prameňov

www.priateliazeme.sk/spz, 055 / 677 1 677

16. letný Ekotábor - zažite netradičnú dovolenku

Pozývame Vás na tohtoročný, už 16. ročník Ekotábora Priateľov Zeme. Opäť sa vraciame na bylinkovú farmu Odorica s krásnym výhľadom na Vysoké Tatry, už v tradičnom čase na konci júla. Príďte sa naučiť niečo zaujímavé, vyskúšať si rôzne remeslá, dozvedieť sa viac o ekológii a spoznať nových priateľov.

Praktická pomoc

miestnej komunite a krajine nás zamestná predpoludním. Okrem práce s bylinkami pokosíme trávu, pohrabeme seno, postavíme drobné stavby z dreva, vydláždime chodník kameňmi, opravíme ploty a zasadíme živý plot zo stromov.

Tradičné a netradičné remeslá

nás naučia popoludní remeselníci a lektori. Naučíme sa vyrezávať z dreva, vyrobíme si pišťalku, slamené ozdoby, výrobok z drôtu, vyskúšame si prácu s hlinou, naučíme sa vyrábať užitočné veci z odpadu, napr. pliesť košíky zo starého papiera, vytvoriť mozaiku z úlomkov kachličiek... Vyrobíme si syr a upletieme z neho korbáčiky.

Oddych a pohodu

nám naplní zaujímavý výlet spojený s výkladom o miestnej flóre/faune, lukostrelba, rôzne ekohry a športové hry.

Zaujímavé prednášky a diskusie

nám spríjemnia večery. Pozvané sú najmä osobnosti ekologického života, ktoré nám porozprávajú o tom, ako sa zdravo stravovať, aké toxické látky nás ohrozujú v bežnom živote, o bylinkách

a živote na ekofarme a samozrejme sa dozviete aj o odpadoch alebo o tom, ako funguje naše Centrum pomoci občanom.

Nezabudnite si priniesť

spacák, karimatku, misku na jedenie, príbor, pohár, ostrý nôž, vhodnú obuv, pršiplášť, hudobné nástroje, kto chce stan, vítané sú aj domáce zavaraniny do kuchyne.

Cena

Celý ekotábor: 65 €

Celý ekotábor pre členov Priateľov Zeme: 55 €

Menej dní: 9 €/deň

Menej dní pre členov Priateľov Zeme: 8 €/deň

Deti do 5 rokov zdarma, deti do 10 rokov majú 50% zľavu.

Zaplatiť je možné na č. účtu: 4350054701 / 3100, variabilný symbol: 0710.

Cena zahŕňa celodennú vegetariánsku stravu čiastočne v bio kvalite, časť organizačných a materiálových nákladov. Ubytovanie bude vo vlastných stanoch alebo v drevenej stodole.

Prihlásiť

sa môžete do 15. júla 2012. Záujemcovia mladší ako 15 rokov sa môžu tábora zúčastniť len v sprievode rodičov alebo osoby nad 18 rokov.

Prihlásiť sa môžete na telefónnych číslach 0908 557 598, 055 / 677 1 677, e-mailom na riha@priateliazeme.sk alebo cez webový formulár na www.priateliazeme.sk/spz/ekotabor

Druhý ročník súťaže Miss Kompost štartuje!

Súťaž MISS KOMPOST sa snaží podchytiť tvorivý potenciál jednotlivcov súvisiaci s využívaním biologických odpadov formou kompostovania. Hlavným cieľom je neformálna výmena informácií o kompostovaní a podpora myšlienky, že kompostovanie je súčasťou moderného životného štýlu.

Pravidlá súťaže:

Prihlásiť sa môže každý, kto kompostuje pre svoju vlastnú potrebu, bez ohľadu na druh kompostovania.

Aké sú podmienky na prihlásenie?

- pošlite nám min. 3 fotografie Vášho kompostu so stručným opisom spôsobu kompostovania (kvalita fotografií min. 1024 x 768 pixelov)
- uveďte jeho miery (výšku, šírku, dĺžku)
- popíšte jeho jedálny lístok (čo a v akom množstve do kompostu dávate)
- môžete pripojiť popis zaujímavej alebo humornej udalosti, ktorá sa Vám pri kompostovaní prihodila, vymyslíte o kompostovaní rozprávku alebo báseň... (fantázií sa medze nekladú)

- pre prípad postupu do finále súťaže si odložte cca 3 kg Vášho kompostu (neposielajte ho, prinesiete ho až na finále)
- nezabudnite uviesť Vašu adresu, e-mail a telefónne číslo

Prihlásiť sa môžete:

- do 14. septembra 2012
- písomne na adresu: Priatelia Zeme – SPZ, P. O. BOX H-39, 040 01 Košice
- alebo elektronicky na adresu: miss.kompost@priateliazeme.sk

Priebeh súťaže:

- Prihlásené príspevky vyhodnotí odborná porota.
- Tá vyberie 5 najlepších príspevkov, ktoré postúpia do finále. Na verejnej akcii sa následne bude posudzovať odbornou a laickou verejnosťou kvalita kompostov, ktoré vyrobili finalisti. Všetci finalisti získajú zaujímavé ceny.

BIOLOGICKÉ ODPADY – MOŽNOSTI ICH VYUŽITIA

V minulom čísle Ekolistov sme si napísali, prečo je nevyhnutné sa venovať biologickým odpadom – aké sú negatíva súčasných spôsobov nakladania s týmto odpadom, ale aj aké sú potreby a príležitosti ich využitia. V tomto čísle by sme si mohli ukázať riešenia, ktoré nám ponúka súčasný stav poznania – ako sa dajú biologické odpady využiť.

Možností je veľa

Existuje veľa technológií, pomocou ktorých dokážeme z biologického odpadu vytvoriť kvalitné organické hnojivo, energiu alebo aj napríklad alternatívne palivo. Niektoré sú známe, rokmi odskúšané a osvedčené, iné sú nové, v štádiu vývoja. Patria medzi ne:

- kompostovanie, ktoré môžeme rozdeliť na
 - domáce
 - komunitné
 - komunálne / priemyselné
- anaeróbna digescia v bioplynových staniciach sa delí podľa zdroja surovín na
 - poľnohospodársku
 - komunálnu
- energetické využívanie môžeme rozdeliť na
 - spaľovanie
 - splyňovanie (premena organických materiálov na plynné palivá)
 - kogeneráciu (parné turbíny, spaľovacie motory, paroplynový cyklus...)
- výroba biopalív sa delí na
 - výrobu štiepky
 - výrobu peletiek
 - výrobu brikiet
 - alkoholové kvasenie
 - reesterifikáciu (výroba bionafty z rastlinných olejov, napr. repkového oleja)

Často sa na odbornej úrovni rieši, ktorá z uvedených technológií je pre Slovensko najlepšia alebo najvýhodnejšia. Priatelia Zeme – SPZ majú v tejto oblasti už vyše šesťnásťročných skúseností. Spolupracujú so stovkami miest a obcí na Slovensku, ale aj v iných štátoch Európy pri tvorbe koncepcií a pri praktickom zavádzaní systémov nakladania s biologickými odpadmi. Na základe týchto skúseností tvrdia, že sa to nedá stanoviť paušálne pre celé územie. Pre určenie vhodnosti tej-ktorej technológie je potrebné poznať množstvá a druhy biologických odpadov, ktoré sú k dispozícii, ekonomické možnosti, ako aj iné špecifiká daného územia, kde sa technológia má nachádzať – tzn. individuálny prístup k jednotlivým lokalitám. Pre tento účel je

nevyhnutné mať spracovanú databázu biologických odpadov z danej komunity, ktorá bude obsahovať dôležité informácie o ich chemickom zložení, fyzikálnych vlastnostiach a pod.

V súčasnosti patria na Slovensku, ale aj na celom svete medzi najviac používané technológie – kompostovanie, anaeróbna digescia, mechanicko-biologická úprava a spaľovanie s využitím energie.

Kompostovanie

Kompostovanie je najstaršou a najrozšírenejšou metódou spracovania biologicky rozložiteľných odpadov. Na Slovensku má dlhodobú tradíciu, čo ho predurčuje k ďalšiemu rozširovaniu a využívaniu. Jedná sa o riadený aeróbny proces (za prístupu vzduchu), ktorý biologický odpad premení na organické hnojivo – kompost. Ten môže byť použitý na rôzne aplikácie (od hnojenia, rekultivačných prác až po krajinotvorbu). Kompostovanie je veľmi variabilná technológia. Týka sa to samotného technologického prevedenia, ale aj kapacitných možností.

Na kompostovanie je vhodná široká škála biologicky rozložiteľných odpadov. Z hľadiska možností využitia odpadov sa jedná o najflexibilnejšiu zhodnocovacu technológiu. Vhodné sú hlavne odpady z údržby verejnej a súkromnej zelene a záhrad, ale aj kuchynské a reštauračné biologické odpady, poľnohospodárske odpady, odpady z drevospracujúceho a potravinárskeho priemyslu, kaly z čistenia odpadových vôd...

Kompostovať môže takmer každý. Domácnosti v rodinných domoch, školské zariadenia, záhradkári, obce, firmy... Na to, aby sme mohli biologické odpady kompostovať, musíme zabezpečiť ich oddelený zber – nesmieme ich zmiešať s iným nerozložiteľným alebo toxickým odpadom.

Pri zhodnocovaní kuchynských a reštauračných biologických odpadov na kompostárňach je potrebné zabezpečiť naplnenie požiadaviek Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009,

BIOPLYNOVÁ STANICA, V KTOREJ PREBIEHA ANAERÓBNA DIGESCIA

ktorým sa stanovujú zdravotné predpisy týkajúce sa vedľajších živočíšnych produktov neurčených pre ľudskú spotrebu. Toto nariadenie stanovuje okrem iného aj spôsob hygienizácie a monitoringu procesu pri týchto odpadoch. To neplatí pri domácom kompostovaní.

Z hľadiska budovania nových kapacít je potrebné, hlavne pri kapacitne väčších zariadeniach, zamerať sa na sofistikovanejšie technológie, ktoré dokážu zabezpečiť aj čistenie plynov vznikajúcich pri rozkladnom procese a kontinuálne zaznamenávanie priebehu procesu.

Anaeróbna digescia

Anaeróbna digescia alebo splyňovanie biologického odpadu je kvasný proces, pri ktorom sa z biologického odpadu uvoľňuje tzv. bioplyn. Celý proces prebieha vo fermentore bioplynovej stanice v prostredí výlučne bez prístupu vzduchu pôsobením tzv. metanogénnych baktérií.

Bioplyn je bohatý na metán (CH_4), a tak je nosičom energie. Jeho spaľovaním v kogeneračných jednotkách dokážeme získať z biologického odpadu energiu (teplo a elektrickú energiu).

Po fermentácii ostáva zvyšok – digestát, ktorý je buď kvapalný, alebo má kašovitú konzistenciu. Je ho možné aplikovať priamo na poľnohospodársku pôdu, alebo pri nižšom obsahu vody sa môže stabilizovať kompostovaním.

Materiály vhodné na túto technológiu sú hlavne poľnohospodárske odpady, ale aj odpady z potravinárskeho priemyslu, kaly z čistenia odpadových vôd a ako prídavok aj kuchynské a reštauračné biologické odpady. Vhodné sú hlavne odpady s vlhkosťou nad 45 %. Pre vybrané druhy biologických odpadov platia podobne ako pri kompostovaní podmienky hygienizácie stanovené Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009.

Pri plánovaní bioplynových staníc je nevyhnutné myslieť na stabilný prísun materiálu. Preto je vhodné budovať tieto zariadenia v spolupráci s poľnohospodárskym sektorom. Zásadnou vecou z hľadiska ekonomiky je aj možnosť napojenia sa na existujúce siete, do ktorých bude bioplynová stanica dodávať elektrickú energiu a teplo.

Spaľovanie s využitím energie

Zariadenia na energetické využívanie biologických odpadov BRO môžeme rozdeliť na spaľovne komunálneho odpadu a rôzne kotolne na biomasu.

Materiál, ktorý sa v týchto zariadeniach energeticky zhodnocuje, je v prípade spaľovní odpadov zmesový komunálny odpad a rôzne druhy netriedených priemyselných odpadov. V prípade kotolní na biomasu je presne špecifikované palivo a jedná sa vo väčšine prípadov o upravené drevné odpady do formy štiepky alebo peletiek.

Prínos týchto zariadení je hlavne v tom, že z odpadov dokážu ešte získať tepelnú, poprípade elektrickú energiu. Energetická účinnosť spaľovní odpadov je však niektorými odborníkmi spochybňovaná. Poukazujú, že pri materiálovom zhodnocovaní jednotlivých zložiek

komunálneho odpadu sa ušetrí viac energie, ako je možné získať ich spaľovaním v spaľovniach odpadov. Spaľovanie odpadu v spaľovniach je navyše ekonomicky veľmi náročné. Spaľovne odpadov sú považované za brzdu v rozvoji separovaného zberu, pretože potrebujú stály prísun veľkého množstva odpadov. V prípade spaľovania biologických odpadov je to technológia nezabezpečujúca spätný návrat živín a organickej hmoty do pôdy. Z tohto dôvodu ju treba využívať na znižovanie množstva biologicky rozložiteľných odpadov len v nevyhnutnej miere, a to iba vo forme spaľovania zmesového odpadu ako zostatku po predchádzajúcom vytriedení biologicky rozložiteľných odpadov.

Mechanicko-biologická úprava odpadov

Mechanicko-biologická úprava (MBÚ) nepatrí priamo medzi technológie, ktoré sme si vyššie popisovali. Je to taká „záchranná brzda“, ktorá ešte dáva akú-takú šancu odpadu, ktorý sme napr. v domácnostiach nedokázali vytriediť, aby neskončil bez využitia na skládkach odpadov. Je to totiž technológia na spracovávanie zvyškových komunálnych odpadov, ale aj ďalších odpadov, ako sú napr. odpady z podnikateľskej činnosti alebo priemyselné odpady (charakterom podobné komunálnym odpadom). V súčasnosti sa využíva predovšetkým na výrazné zníženie biologicky rozložiteľných zložiek zvyškového odpadu s cieľom obmedziť tvorbu skleníkových plynov a škodlivých výluhov pri skládkovaní. Deje sa tak pomocou mechanického roztriedenia na využiteľné (materiálové alebo energeticky) a nevyužiteľné odpady, a ďalej biologickej úpravy vytriedených biologických zložiek zvyškového odpadu. Tá prebieha buď formou kompostovania alebo anaeróbnej digescie. Na skládku odpadov sa ukladá už iba stabilizovaná hmota – tzv. šedý kompost.

Je nevyhnutné si uvedomiť, že MBÚ nie je hlavné a jediné riešenie nakladania s komunálnym odpadom, teda nepatrí na začiatok systému odpadového hospodárstva. Musia mu predchádzať účinné systémy separovaného zberu, kompostovania / anaeróbnej digescie a recyklácie komunálneho odpadu.

Kombinácia týchto štyroch riešení zabezpečuje pohodlné splnenie požiadaviek európskej legislatívy týkajúcej sa recyklácie a skládkovania odpadov. Rôzne kalkulácie a štúdie tvrdia, že zabezpečia účinnejšie zníženie množstva skládkovaných odpadov ako výstavba nových spaľovní odpadov.

Pomocou MBÚ sa dá ešte množstvo zvyškového odpadu (zostatok po separácii pri zdroji, recyklácii a kompostovaní / anaeróbnej digescii) znížiť zhruba o 50 %.

Pri budovaní zariadení na mechanicko-biologickú úpravu sa treba zamerať hlavne na ich umiestnenie v rámci existujúcich skládok odpadov. Dôležitú úlohu v ekonomike môže zohrať aj blízkosť odberateľa tzv. „fahkej frakcie“ ako alternatívneho paliva.

Na záver

Ako je z vyššie uvedeného textu vidieť, už aj v súčasnosti existuje množstvo technológií, ktoré dokážu biologický odpad bez väčších problémov spracovať. Niektoré sú finančne veľmi náročné, ale sú aj také, ktoré nás nemusia stáť takmer žiadne peniaze. Treba si len správne vybrať. Čo je však najdôležitejšie – začať konečne konať. Je nevyhnutné zaviesť koordinované postupy budovania nových moderných zariadení, ako aj zavádzanie separovaného zberu biologických odpadov, ktoré však budú zohľadňovať miestne špecifiká a potreby. Podarilo sa to už v rade štátov, takže nie je žiaden objektivný dôvod, prečo by to nebolo možné uskutočniť na Slovensku. Priatelia Zeme – SPZ podávajú pomocnú ruku všetkým záujemcom, ktorí prejavia vôľu zmeniť zaužívané spôsoby nakladania s biologickým odpadom v našich obciach a mestách.

Návrhy Priateľov Zeme – SPZ na zmenu odpadovej legislatívy

Súčasťou systémových zmien, ktorými chcú Priatelia Zeme – SPZ naviesť Slovensko na cestu ku koncepcii tzv. Nulového odpadu (Zero waste), sú aj nevyhnutné zmeny legislatívy. Tá súčasná je totižto v mnohých oblastiach nedostatočná a neodráža nároky moderného odpadového hospodárstva. Priatelia Zeme – SPZ preto vypracovali viacero návrhov na zmenu legislatívy, ktoré výrazne pomôžu rozvíjať odpadové hospodárstvo Slovenska ekologickým, ale aj ekonomickým smerom.

Vychádzali sme pritom z päťstuňovej odpadovej hierarchie, ktorá stanovuje poradie preferencií pri nakladaní s odpadom a je pre členské štáty EÚ záväzná:

1. predchádzanie vzniku odpadov;
2. ak to nie je možné, tak odpady, nepotrebné materiály alebo produkty pripraviť na **opätovné použitie**;
3. ak predchádzajúce dva body nie je možné dodržať, tak odovzdať vytriedené odpady na **recykláciu**;
4. ak nie je možné dodržať predchádzajúce tri body, tak odpady odovzdať na **energetické zhodnotenie**;
5. ak nie je možné dodržať predchádzajúce štyri body, tak odpad bezpečne **zneškodniť**.

Zároveň tieto návrhy vychádzajú z dlhobojnej praxe Priateľov Zeme – SPZ najmä s komunálnymi odpadmi, zo spolupráce so stovkami obcí a rôznych prieskumov, ktoré sme realizovali.

Týmto článkom začíname v Ekolistoch seriál, ktorý jednotlivé návrhy predstaví podrobnejšie a vysvetlíme aj prínos týchto návrhov. Dnes sa budeme venovať legislatívnym návrhom na podporu separovaného zberu odpadov.

Ekonomické nástroje odpadového hospodárstva

Skládkovací poplatok

Rozvoj predchádzania vzniku odpadov, opätovného použitia a separovaného zberu odpadov a následne i ich recyklácia alebo energetické zhodnocovanie je kľúčové pre odklon odpadov od skládkovania. Aby sa táto aktivita mohla úspešne realizovať, je potrebné vytvoriť funkčný finančný mechanizmus na jej podporu. Na tento účel je možné využiť existujúci poplatok za ukladanie komunálnych odpadov na skládky odpadov. Týmto

návrhom sa nielen finančne znevýhodní skládkovanie odpadov, ale zároveň sa umožní podpora environmentálnejšieho nakladania s odpadmi na úkor neenvironmentálneho.

Preto Priatelia Zeme – SPZ navrhujú zaviesť zvýšenie poplatkov za ukladanie komunálnych odpadov na skládky odpadov. Konkrétne ide o zvýšenie z dnešných 9,96 Eur na minimálne 16,59 Eur a každým ďalším rokom vždy o minimálne 3,31 Eur. Výnos z poplatku navrhujeme rozdeliť na dve časti. Časť vo výške 9,96 Eur by išla na účet obciam, v katastri ktorých sa nachádza skládka odpadov (rovňako ako v súčasnosti). Zvyšok by sa odvádzal do účelového fondu, kde budú finančné prostriedky viazané na aktivity obcí v nadväznosti na priority Slovenskej republiky v oblasti odpadového hospodárstva. Pre začiatok by to bol napríklad rozvoj separovaného zberu biologických odpadov a ich zhodnocovanie (je to najväčšia zložka komunálneho odpadu a zmenu nakladania s touto zložkou odpadu si vyžaduje aj slovenská a európska legislatíva). Ročne by sa takto mohlo vyzbierať viac ako 8.200.000,- Eur.

Poplatok za spaľovanie odpadov v spaľovniach odpadov

Na podporu uplatňovania odpadovej hierarchie na Slovensku považujeme za potrebné na zvýhodnenie environmentálne priaznivých spôsobov nakladania s odpadmi finančne znevýhodniť aj spaľovanie odpadov (bez využitia energie, teda ide o zneškodňovanie odpadu), aj keď menej výrazne ako skládkovanie.

Preto Priatelia Zeme – SPZ navrhujú, aby všetky zariadenia na spaľovanie odpadov odvádzali do účelového fondu poplatok za každú tonu spáleného odpadu. Poplatok by mohol začať na sume 3,31 Eur za 1 tonu spáleného odpadu a každý rok by bol automaticky zvýšený o 3,31 Eur.

Vyzbieraná suma bude účelovo viazaná na aktivity obcí podľa priorít Slovenskej republiky v oblasti odpadového hospodárstva. Ročne by sa takto mohlo k tomuto účelu vyzbierať viac ako 660.000,- Eur.

Poplatok za energetické zhodnocovanie odpadov spaľovaním

Na podporu nakladania s odpadmi v zmysle odpadovej hierarchie je potrebné zaviesť minimálny poplatok aj na spaľovanie odpadov s využitím energie, teda takzvané energetické zhodnocovanie odpadov.

Preto Priatelia Zeme - SPZ navrhujú, aby všetky zariadenia na energetické zhodnocovanie odpadov spaľovaním odvádzali do účelového fondu poplatok za každú tonu takto zhodnoteného odpadu. Poplatok by sa mohol začať na sume 1,65 Eur za 1 tonu takto zhodnoteného odpadu a každý rok by bol automaticky zvýšený o 1,65 Eur.

Vyzbieraná suma bude účelovo viazaná na aktivity obcí podľa priorit Slovenskej republiky v oblasti odpadového hospodárstva.

Financovanie separovaného zberu odpadov v obciach

Separovaný zber odpadov v obciach je dlhodobou podfinancovaný. Na jeho trvalú udržateľnosť je potrebné zabezpečiť dostatočnú ekonomickú podporu pre systémy separovaného zberu odpadov a znížiť tak negatívny dopad výkyvov výkupných cien za vyseparované zložky odpadu.

Preto navrhujeme zaviesť povinnosť pre dovozcov a výrobcov výrobkov a materiálov hradiť obciam náklady na separovaný zber jednotlivých komodít a primeranú informačnú kampaň v plnej výške (podľa vytvorených modelov nákladov na odpadové hospodárstvo v obciach rôznej veľkosti a rôznych typov osídlenia), bez obmedzenia množstva vyzbieraných odpadov. Na tento účel môže byť využitý Recyklačný fond, kolektívne systémy, oprávnené organizácie, alebo si túto povinnosť môžu subjekty plniť individuálne.

Štandardy separovaného zberu odpadov

Ako ukazuje súčasná prax, zaviesť povinnosť separácie odpadov nestačí na to, aby sa dosiahla čo najvyššia účinnosť separovaného zberu. Mnohé obce majú nekvalitné, neefektívne a drahé systémy separovaného zberu odpadov, ktorými síce naplňajú literu zákona, ale nedosahujú požadovanú kvalitu a výsledky. Preto nie sú nútené tento systém zefektívňovať. Pritom platí zásada, že dostatočne dobrý a účinný separovaný zber sa dá dosiahnuť len vtedy, ak je zavedený dostatočne pohodlný systém zberu odpadov, ktorý zohľadňuje špecifické podmienky územia.

Konkrétnejšie podmienky potrebné na zlepšenie kvality, ale i kvantít separovaného zberu sú nasledovné:

- Správna voľba systému separovaného zberu
- Optimalizácia rozmiestnenia nádob
- Optimalizácia frekvencie zvozu
- Finančná motivácia
- Kontrola pri zvoze
- Osveta a komunikácia
- Zriadenie zberných dvorov

Preto navrhujeme ustanoviť legislatívne štandardy separovaného zberu odpadov, ktoré budú povinné pre všetky obce v nasledovnom znení:

a) Separovaný zber v obci sa bude považovať za zavedený až vtedy, keď splní tieto podmienky

- pre každý rodinný dom/skupinu rodinných domov budú zabezpečené zberné nádoby alebo vrecia pri maximálnej donáškovej vzdialenosti do 30 m
- v bytových domov budú zabezpečené zberné nádoby na separované zložky odpadu dostatočného objemu a budú sa nachádzať všade tam, kde sú zberné nádoby na zmesový odpad pri maximálnej donáškovej vzdialenosti do 50 m
- vrecia a zberné nádoby musia byť výrazným a ľahko zrozumiteľným spôsobom označené, ideálne s popisom, čo sa do nich môže ukladať a čo nie
- prevádzkovateľ musí zabezpečiť ich pravidelný odvoz

b) Tieto podmienky je možné zmierniť požiadaním o výnimku príslušný Obvodný úrad životného prostredia spolu s uvedením alternatívneho spôsobu zberu vyseparovaných zložiek, ale iba v nasledujúcich prípadoch:

- v historických centrách miest, kde by organizácia separovaného zberu mohla spôsobovať technické problémy pri zbere, alebo pri dosahovaní kvality zbieraného odpadu
- vo vidieckych alebo takmer neosídlených oblastiach (lazy, kopanice) s hustotou obyvateľstva nižšou ako 10 obyvateľov na kilometer štvorcový, kde by zavedenie separovaného zberu podľa vyššie uvedených podmienok nebolo environmentálne opodstatnené

Ďalšia podpora separovaného zberu odpadov

Princíp lokálnosti

Ak berieme do úvahy, že Slovensko nie je surovinovo sebestačné, má veľkú mieru nezamestnanosti, ako aj veľkú environmentálnu náročnosť transportných systémov, dostaneme jednoznačný výsledok. Totižto recykláciou odpadových surovín nahrádzame časť surovín získavaných z primárnych zdrojov. Recyklácia vytvára tiež viac pracovných miest ako skládkovanie aj spaľovanie odpadu (aj pri využití energie zo spaľovania). Nuž a transport odpadu prebieha hlavne cez transportné systémy náročné na spotrebu ropných produktov, ktorých ťažba a spracovanie sú environmentálne výrazne škodlivé. Teda recyklácia vyseparovaných odpadov by mala byť prednostne v zariadeniach na Slovensku.

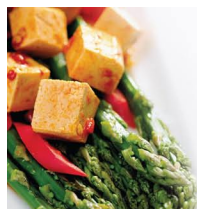
Preto Priatelia Zeme – SPZ navrhujú zabezpečiť prednostne využívanie domácich zdrojov vyseparovaných zložiek odpadov pri recyklácii. Ďalej dovoz vyseparovaných zložiek odpadov určených na recykláciu povoliť len v množstve, ktoré je nevyhnutné na vyrovnanie rozdielu medzi plánovanou spracovateľskou kapacitou a vyzbieranými množstvami v SR.

Evidencia odpadov

Evidencia vznikajúcich odpadov je základným zdrojom informácií o množstvách a spôsoboch nakladania s odpadmi. Neustále sa vedú polemiky na rôznych úrovniach o tom, či je súčasná evidencia dostatočne presná a ponúka relevantné údaje o skutočnom stave vznikajúcich odpadov. Po porovnaní spôsobu evidencie vznikajúcich odpadov s Českou republikou a s Nemeckom, ktoré sme vypracovali v 2. polovici roku 2009, sa dá skonštatovať, že náš spôsob evidencie je chaotický, nejednoznačný, neprehľadný a z týchto dôvodov nepresný.

Preto Priatelia Zeme – SPZ navrhujú prehodnotiť systém evidencie vznikajúcich odpadov na Slovensku a vypracovať nový, výpovednejší a zrozumiteľnejší systém.

Za kolektív Priateľov Zeme - SPZ Martin Valentovič

Tofu
Nátierky

Salámy
a párky
Jedlá

www.alfabio.com
facebook.com/fofu4u

„Recyklácia Priateľov Zeme“ sa skončila úspechom

V dňoch od 27. februára do 3. marca 2012 prebehlo už tradičné a obľúbené podujatie s názvom „Recyklácia Priateľov Zeme“, umožňujúce ľuďom z Košíc a blízkeho okolia „zrecyklovať“ nepotrebné, ale ešte zachovalé a funkčné veci, ktoré namiesto toho, aby skončili v odpade, nájdú ďalšie využitie.

Podujatie organizovalo košické občianske združenie Priatelia Zeme – SPZ spolu s partnermi Košice 2013, n. o. a občianskym združením Adventistická agentúra pre pomoc a rozvoj. Podujatie vecne podporili aj Folklorný súbor Železiar a reštaurácia Burekas. „Ako hlavný organizátor máme radosť, že toto ekologicko-charita-

tívne podujatie, zamerané na opätovné používanie vecí, dokázalo spojiť rôzne skupiny košickej verejnosti.“, vysvetľuje Ladislav Bíro, koordinátor akcie.

„Recyklácia Priateľov Zeme“ v číslach:

- podujatie bolo otvorené pre návštevníkov 6 dní
- bezplatne pomáhala 18 dobrovoľníkov Priateľov Zeme – SPZ a Adventistickej agentúry pre pomoc a rozvoj
- podujatie navštívilo takmer tisíc návštevníkov, z toho až 60 % si odnieslo veci na ďalšie využitie, len textilu odniesli 55 vriec a 193 tašiek
- medzi zaujímavosťami, ktoré si na podujatí našli nových majiteľov možno zaradiť 2 snowboardy, 13 párov lyží, 3 detské bicykle, 6 mixérov, 2 fritézy, 1 elektrickú rúru, 5 farebných televízorov, 4 fotoaparáty, 5 rádii, 3 žehličky, 2 písacie stroje, 3 fény, 1 mrazničku, 3 odšťavovače, 3 lampy, 2 počítačové tlačiarne, 1 monitor, 1 počítač...
- celkovo tak išlo za týždeň o približne 2,8 tony vecí, z ktorých sa vyše 1,8 tony rozdalo
- zvyšná približne tona vecí bude venovaná charite.

„Toto podujatie sa teší čoraz väčšiemu záujmu verejnosti, a tak environmentálne prospešná myšlienka opätovného používania vecí si nachádza čoraz viac priaznivcov nie len u sociálne znevýhodnených, ale aj u strednej vrstvy obyvateľov Slovenska. Návštevníci tiež navrhovali, aby takáto akcia v Košiciach nebola jednorazová, ale trvala celoročne.“, hodnotí predseda Priateľov Zeme – SPZ Martin Valentovič.

Téma predchádzania vzniku odpadov na pôde Národnej rady

Európska rámcová smernica o odpadoch ukladá povinnosť všetkým členským štátom vypracovať najneskôr do konca roku 2013 Programy predchádzania vzniku odpadov. Túto tému 13. júna 2012 priblížili Priatelia Zeme – SPZ, ktorí oslovili aj ďalších do problematiky zainteresovaných partnerov, aby svoje návrhy prezentovali na pôde Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie.

Slovenský Program predchádzania vzniku odpadov by mal obsahovať opatrenia, ktoré sa príjmu ešte predtým, ako sa materiál, látka alebo výrobok stanú odpadom s cieľom znížiť: a) množstvo odpadov, b) nepriaznivé vplyvy vzniknutého odpadu na životné prostredie a zdravie ľudí a c) množstvo škodlivých látok v materiáloch a výrobkoch. Slovensko ako členský štát ďalej musí zabezpečiť, aby sa príslušné zainteresované subjekty, orgány a široká verejnosť mohli zúčastniť na vypracovaní týchto programov.

Priatelia Zeme – SPZ sa už dlhodobo snažia o propagáciu témy predchádzania vzniku odpadov, preto už na jeseň usporiadali

na túto tému odbornú konferenciu s názvom „Ako predchádzať vzniku odpadov?“. Tentokrát iniciovali prezentáciu svojich expertov, ale aj zástupcov Slovenskej agentúry životného prostredia pred členmi Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie. Účelom prezentácie bolo objasniť poslancom proces prípravy Programu predchádzania vzniku odpadov a aj súčasnú situáciu v tejto téme na Slovensku. Prítomných poslancov téma zaujala, a prejavili záujem o bližšie zoznámenie sa s touto témou.

Dôležitosť témy vyplýva aj z toho, že predchádzanie vzniku a škodlivosti odpadu je najekologickejším a vo väčšine prípadov aj najekonomickším riešením problémov odpadov. To ju stavia na prvé miesto v päťstupeňovej hierarchii nakladania s odpadmi, ktorá je záväzná pre všetky členské štáty EÚ. Hierarchia stanovuje poradie, ktoré sa musí uplatňovať pri nakladaní s odpadmi. Poradie preferencií je nasledovné – 1. Predchádzanie vzniku odpadu, 2. Príprava na opätovné použitie, 3. Recyklácia, 4. Energetické zhodnocovanie, 5. Skládkovanie a spaľovanie odpadov bez energetického využitia.

Účasť expertov Priateľov Zeme – SPZ na stretnutí podporil v rámci projektu „Predchádzanie vzniku odpadov – nevyhnutný krok k udržateľnému regiónu V4“ Medzinárodný vyšehradský fond.

Prednášky Priateľov Zeme – SPZ na školách pokračujú

V mesiacoch apríl až jún 2012 Priatelia Zeme – SPZ prednášali na viacerých školách o problematike odpadov. Prednášajúci porozprávali žiakom ako vzniká odpad, ako sa s ním na Slovensku nakladá, ako sa odpadom dá predísť, aké sú zásady správneho triedenia odpadov, aké dôsledky má produkcia odpadov na životné prostredie a na akých aktivitách pre zmiernenie týchto dopadov pracujú Priatelia Zeme – SPZ. Ladislav Bíro prednášal pre žiakov a pedagógov

základných a stredných škôl v rámci týždňového podujatia ku Dňu Zeme, ktoré zorganizovalo Mestské kultúrne stredisko v Rajci, Branislav Moňok prednášal na Základnej škole v obci Beckov a na Strednej odbornej škole a Strednej priemyselnej škole v meste Partizánske pre žiakov prvých, druhých a tretích ročníkov. Martin Valentovič zasa prednášal pre žiakov piateho a šiesteho ročníka Základnej školy Park Angelinum v Košiciach. Prednášky v Beckove, Partizánskom a Košiciach sa uskutočnili v rámci projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“, ktorý finančne podporil Recyklačný fond.

Druhý ročník súťaže Miss Kompost štartuje!

Priatelia Zeme – SPZ a Centrum environmentálnych aktivít vyhlásili 18. júna 2012 druhý ročník celoslovenskej súťaže Miss Kompost. Jej zmyslom je zvýšiť povedomie o kompostovaní ako súčasť moderného životného štýlu a tvorivosť ľudí pri využívaní biologického odpadu. Do súťaže o zaujímavé ceny sa môže zapojiť každý, kto doma kompostuje, bez ohľadu na zaužívané kritériá pri súťažiach typu miss.

Prvý ročník súťaže bol veľmi úspešný a oboznámil širokú verejnosť názornými príkladmi z praxe, navyše vtipnou formou o možnostiach, ako sa dá jednoduchým spôsobom využiť biologický odpad zo záhrad a domácnosti na výrobu kvalitného hnojiva – kompostu. V druhom ročníku chceme vyzdvihnúť hlavne originalitu či svojské riešenia a poukázať tak na to, že kompostovanie môže byť jednoduché a zábavné. Pre zapojenie do súťaže stačí zaslať tri fotografie so stručným opisom svojho kompostu, kde kandidát na titul miss uvedie miery svojho kompostu (výšku, šírku, dĺžku prípadne iný relevantný rozmer), suroviny na ktorých si kompost pochutnáva či ďalšie jeho vlastnosti. Môže tiež pripojiť zaujímavú alebo humornú udalosť, ktorá sa mu pri kompostovaní prihodila. Zároveň si súťažiaci odložia vrecúško kompostu (približne 2 kg), ktorého kvalita môže rozhodnúť vo finále.

„V súťaži nám ide hlavne o to, aby sme spropagovali kompostovanie ako súčasť modernej domácnosti a dobrej záhradkárskej praxe. Nie však použitím poučiek z kníh, ale príkladov priamo zo života,“ hovorí Branislav Moňok z Priateľov Zeme – SPZ.

Z prihlásených kandidátov vyberie porota zložená z expertov päť najlepších finalistov. Od každého z nich si následne vyžiada odlo-

žené vrecúško kompostu. Ich kvalitu bude mať možnosť porovnať i laická verejnosť na jesennom trenčianskom Biojarmoku, kde budú tieto komposty pripravené na „degustáciu“. Všetci finalisti získajú hodnotné vecné ceny, ktoré do súťaže poskytol hlavný partner súťaže – internetový obchod Kompostery.sk a organizátori súťaže.

Všetky informácie o súťaži nájdú záujemcovia na novospustenej webovej stránke www.priateliazeme.sk/spz/miss-kompost, cez ktorú môžu i zaslať svoje príspevky do súťaže. Prihlásiť sa však môžu aj písomne na adresu: Priatelia Zeme – SPZ, P.O.BOX H-39, 040 01 Košice, alebo elektronicky na miss.kompost@priateliazeme.sk. Uzávierka prihlášok je 10. septembra 2012.

Kompostovanie je prírodný proces, pri ktorom dochádza k rozkladu biologických odpadov pomocou živých organizmov na kompost – organické hnojivo ideálne na pestovanie rastlín. „Živiny obsiahnuté v biologickom odpade môžeme takto využiť a vrátiť ich späť do pôdy, z ktorej sme ich predtým pri pestovaní odobrali. Kompostovaním dokážeme navyše jednoducho znížiť množstvo odpadov z domácností takmer o polovicu. Práve preto organizujeme túto súťaž.“ dodáva Branislav Moňok.

Centrum environmentálnych aktivít (CEA) je mimovládna, nezisková organizácia, ktorá združuje ľudí so záujmom o životné prostredie a zvyšovanie kvality života v Trenčíne a regióne Bielych Karpát.

Internetový obchod Kompostery.sk prevádzkuje spoločnosť JRK Waste Management, orientujúca sa na predaj kompostérov, záhradných drvičov a doplnkového sortimentu pre kompostovanie.

Súťaž je organizovaná so súhlasom autora súťaže OZ Ekodomov (www.ekodomov.cz), ktorá ju úspešne realizuje v Českej republike už siedmy rok.

Bližšie informácie o súťaži poskytnete: Martin Valentovič, tel.: 0903 772 323, e-mail: valentovic@priateliazeme.sk

Priatelia Zeme – SPZ vyškoliť ďalších kompost majstrov zo štyroch miest/obcí

Koncom mája 2012 prebehli školenia obslúh kompostovacích zariadení, na ktorých bol školiteľom expert Priateľov Zeme – SPZ Branislav Moňok. Zúčastnili sa ich pracovníci z obcí Košeca, Bolešov, Štítná nad Vláří – Popov (ČR) a Pukanec. V teoretickej časti sa oboznámili s legislatívnymi požiadavkami v oblasti nakladania s biologickým odpadom na Slovensku (resp. v Českej republike), teóriu kompostovacieho procesu, spôsobmi evidencie, preberania a úpravy odpadov na kompostovisku. V samostatnej praktickej časti sa účastníci priamo v teréne naučili pod odborným dohľadom založiť prvú vzorovú kompostovaciu hromadu.

Priatelia Zeme – SPZ prednášali pre verejnosť aj v Českej republike

Expert Priateľov Zeme – SPZ Branislav Moňok prednášal v apríli a júni 2012 v Českej republike pre širokú verejnosť o domácom kompostovaní. Účastníkom porozprával, čo sa môže kompostovať, kde je vhodné umiestniť kompostovisko, ktoré základné podmienky je potrebné pri kompostovaní dodržiavať, ako a kde používať kompost atď. V obci Albrechtický sa prednášky zúčastnilo vyše 30 ľudí, v mestečku Úsov vyše 60 ľudí a v obci Slavkov u Opavy až neuveriteľných 150 ľudí. Na prednáškach boli predstavené aj plastové kompostéry, ktoré občania môžu od obce získať. Na záver každej z prednášok odzneli zaujímavé diskusie.

Priatelia Zeme – SPZ prednášali pre verejnosť v mestách/obciach Slovenska

Od marca do júna 2012 odprednášal Branislav Moňok 23 prednášok pre verejnosť o problematike komunálnych odpadov, nelegálneho nakladania s odpadmi, triedenom zbere, kompostovaní a ďalších súvisiacich témach. Prednášky boli vždy upravené s ohľadom na miestne podmienky a systémy nakladania s komunálnymi odpadmi tej-ktorej obce. Medzi navštívené mestá a obce patrili Partizánske, Palárikovo, Bolešov, Košeca, Výčapy – Opatovce, Pruské a Pukanec. Na záver prednášok prebehli zaujímavé a podnetné diskusie, počas ktorých mali možnosť účastníci vyjadriť svoj názor na prebiehajúce zmeny v snahe o zlepšenie odpadového hospodárstva. Prednášky sa uskutočnili v rámci projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“, ktorý finančne podporil Recyklačný fond.

Priatelia Zeme – SPZ vydali informačné materiály pre ďalších 30 obcí

Informačné materiály „ušíť na mieru“ miestnych systémov separovaného zberu komunálnych odpadov navrhli a zhotovili Priatelia Zeme – SPZ pre 26 obcí zoskupených v Združení obcí pre separovaný zber „TATIAR“ so sídlom v Pukanci. Pre obce Košeca a Štítná nad Vláří – Popov (ČR) zase pripravili v rámci projektu K.O.S.E.C.A. letáky o kompostovaní a letáky na podporu separovaného zberu odpadov. Ďalšie letáky a kalendáre o separovanom zbere pripravili pre obce Štrbu a opäť pre Košecu. Posledné menované materiály boli vydané vďaka finančnej podpore Recyklačného fondu v rámci projektu „Triedenie a recyklácia odpadu – súčasť nášho každodenného života“.

12. 6. 2012: Priatelia Zeme – SPZ rokovali v Bratislave s ministrom životného prostredia

Cieľom stretnutia s ministrom životného prostredia Petrom Žigom, poradcom ministra Vojtechom Ferenczom a generálnym riaditeľom sekcie environmentálneho hodnotenia a riadenia Vladimírom Blažíčkom bolo nadviazanie na spoluprácu s predchádzajúcim vedením ministerstva. Branislav Moňok na úvod stručne predstavil ministrom prácu Priateľov Zeme – SPZ a následne sa začalo rokovanie. Témami boli hlavne pripravovaný zákon o odpadoch, účasť ministerských pracovníkov na konferenciách Priateľov Zeme – SPZ, znepokojujúci stav na Environmentálnom fonde a možnosti spoločného riešenia nelegálnych spôsobov nakladania s odpadmi na Slovensku. Na záver sa zúčastnené strany dohodli na prvých konkrétnych krokoch spolupráce.

30. 5. 2012: Priatelia Zeme – SPZ spoluorganizovali odborné podujatie v Košeci

Seminár s exkurziou „Príklady dobrej praxe – spôsoby nakladania s komunálnymi odpadmi a biologicky rozložiteľnými odpadmi v SR“, bol určený pre zástupcov samosprávy a štátnej správy Trenčianskeho a Zlínskeho kraja. V prvej časti akcie sa účastníci dozvedeli informácie o legislatívnych povinnostiach týkajúcich sa biologických odpadov na Slovensku, o systéme nakladania s odpadmi v obci Košeca a o výsledkoch dosiahnutých zmenou v nakladaní s odpadmi v obci Bolešov. Druhá časť bola exkurzia, kde si účastníci pozreli priamo v praxi, ako vyzerá a funguje komunitná vermikompostáreň v obci Košeca, zberný dvor v Dubnici nad Váhom a na záver separovaný zber biologických odpadov a kompostáreň v Starej Tureji. Podujatie sa konalo v rámci projektu cezhraničnej spolupráce K. O. S. E. C. A, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou, z prostriedkov Fondu mikroprojektov spravovaného Trenčianskym samosprávnym krajom. Priatelia Zeme – SPZ v zastúpení Branislavom Moňokom sú v tomto projekte odborným garantom a školiteľom.

28. 5. 2012: Priatelia Zeme – SPZ pomohli vybudovať obecné vermikompostovisko v obci Košeca

V pondelok 28. mája 2012 bolo v obci Košeca oficiálne spustené prvé obecné vermikompostovisko na Slovensku. Rozdiel medzi klasickým obecným kompostoviskom a tým v Košeci je ten, že tu budú pracovať hlavne kalifornské dážďovky. Spracovávať budú biologický odpad vznikajúci pri údržbe verejnej zelene, futbalového ihriska, ale aj na záhradách a v domácnostiach obyvateľov obce. Ročná produkcia takto vyrobeného vermikompostu neprekročí 10 ton. Vermikompostovisko vzniklo v rámci projektu cezhraničnej spolupráce K. O. S. E. C. A, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou, z prostriedkov Fondu mikroprojektov spravovaného Trenčianskym samosprávnym krajom. Priatelia Zeme – SPZ v zastúpení Branislava Moňoka sú v tomto projekte odborným garantom a školiteľom.

9. 5. 2012: Priatelia Zeme – SPZ prednášali pre starostov obcí o biologických odpadoch

Prednáška sa konala v Palárikove počas zasadnutia valného zhromaždenia Združenia obcí pre trvalo udržateľné nakladanie s komunálnymi odpadmi. Branislav Moňok predstavil členom združenia existujúcu a pripravovanú odpadovú legislatívu, ale aj možnosti, ktoré majú obce pri riešení problematiky biologických odpadov. Účastníkom boli ukázané aj tri ekonomické modely nakladania s týmto odpadom vo vybranej slovenskej obci. Prednáška bola ukončená zaujímavou diskusiou.

27. 4. 2012: Priatelia Zeme – SPZ dali knihám ďalšiu šancu

V piatok sa v čase od 14: 00 do 18: 00 hodiny zmenila košická Ulička remesiel (Hrnčiarska ulica) na Uličku dobrých nápadov. Do tohto podujatia sa zapojili aj Priatelia Zeme – SPZ. Ponúkali návštevníkom knihy, ktoré sa zvýšili z „Recyklácie Priateľov Zeme“ konanej v Košiciach na prelome februára a marca 2012. Knihy takto dostali opäť šancu, aby si našli nového čitateľa.

23. 4. 2012: Priatelia Zeme – SPZ usporiadali pri príležitosti Dňa Zeme infostánok v Košiciach

Deň Zeme si ľudia na celom svete pripomínajú každý rok 22. apríla. Priatelia Zeme – SPZ v pondelok usporiadali na pripomenutie problémov životného prostredia, ktoré trápia našu Zem, informačný stánok na Hlavnej ulici v Košiciach. Okoloidúci sa dozvedeli informácie o správnom nakladaní s odpadmi, ako správne separovať v Košiciach, ako bojovať s nelegálnym nakladaním s odpadom a aj o práci Priateľov Zeme – SPZ. Zaujímavosťou tiež mohli podporiť petíciu Priateľov Zeme – SPZ za zlepšenie „recyklačných služieb“ pre obyvateľov Košíc.

19. 4. 2012: Priatelia Zeme – SPZ sa stretli so zástupcami Slovenskej agentúry životného prostredia

Pracovné stretnutie sa konalo v priestoroch kancelárie Priateľov Zeme – SPZ v Košiciach. Rokovania sa za združenie zúčastnili Lenka Beznáková, Branislav Moňok a Martin Valentovič. Diskusia sa týkala stavu odpadového hospodárstva a možností spolupráce na aktivitách týkajúcich sa predchádzania vzniku a škodlivosti odpadu na Slovensku. Na záver sa zúčastnené strany dohodli na konkrétnych aktivitách, ktoré spoločne v najbližšej dobe uskutočnia.

17. 3. 2012: Priatelia Zeme – SPZ boli partneri pri workshope „Z koša do voza“

Lyže, písací stroj, staré sánky, a mnoho ďalších vecí, ktoré pochádzali z „Recyklácie Priateľov Zeme“, boli pretvorené v rámci spoločného workshopu s Tabačka Kulturfabrik. Pre niekoho už nepotrebné veci sa stali pre mladých umelcov a dizajnérov inšpiráciou a materiálom na vytvorenie funkčných a originálnych doplnkov pre priestory Tabačky. Vznikli takto nové svietidlá, vešiaky, pohovka a ďalšie zaujímavé riešenia, ktoré sú dôkazom, že aj zo starých vecí, ktoré by ináč skončili ako odpad, je možné vytvoriť veci ešte užitočné.

HOJDAČKA V TVARE „KROKODÍL“

HOJDAČKA V TVARE „ZEBRA“

HOJDAČKA V TVARE „KVIETOK“

Opätovné používanie tvorivo – riešenia

V minulom čísle Ekolistov sme si napísali, prečo je dobré ak si vyrábame veci svojpomocne a z materiálov, ktoré by sa inak stali odpadom. Predídeme tým vzniku odpadov, môžeme si vyrobiť pri minimálnych nákladoch originálny výrobok, ktorý nedostať v žiadnom obchode a pozmeníme tak aspoň trochu vzorce konzumného spôsobu života. V dnešnej časti si predstavíme zaujímavé riešenie ako zo starej pneumatiky urobiť hojdačku pre deti.

Dve staré pneumatiky – tri nové hojdačky

Asi ste si všimli že guma, pneumatiky, sú na detských ihriskách často používaný materiál. Či už sú zakopané do zeme a slúžia ako preliezačky, alebo na moderných ihriskách v už zrecyklovanej forme, ako gumená rohož pod preliezačkami, ktorá plní bezpečnostnú funkciu. Samotný tvar pneumatiky je však veľmi vhodný aj na výrobu hojdačky pre väčšie deti, a to hneď na niekoľko spôsobov. Z dvoch pneumatík si takto môžeme vyrobiť tri hojdačky, podľa nižšie uvedených nákrsov.

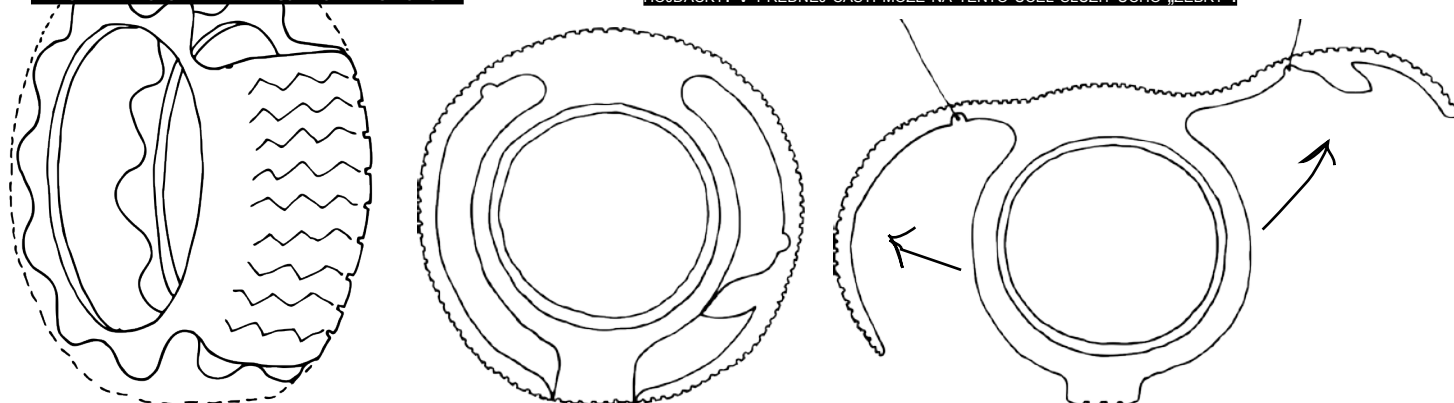
Hojdačka v tvare „kvetok“ a „krokodíl“

Pneumatiku orežeme podľa nákresu, po orezaní prevrátime vnútornou stranou von a zavesíme. Druhú, vyrezanú časť, môžeme tiež využiť ako hojdačku, svojím tvarom pripomína krokodíla.

ROZREZANÍM ZÍSKAME 2 HOJDAČKY: „KVIETOK“ A „KROKODÍL“. „KVIETOK“ PREVRÁTME DEZÉNOM DOVNÚTRA, PNEUMATIKA SA PRIRODZENÉ ROZŠÍRI A VYTVARUJE DO TVARU KOLÍSKY.

HOJDAČKA V TVARE „ZEBRA“: PRI OREZÁVANÍ NEZABUDNÍME NA BOKOCH PNEUMATIKY UROBIŤ ZÁREZY, KTORÉ POSLÚŽIA NA ZAISTENIE LANA PRI ZAVESENÍ HOJDAČKY. V PREDNEJ ČASTI MÔŽE NA TENTO ÚČEL SLUŽIŤ UCHO „ZEBRY“.

René Řiha

Hojdačka v tvare „zebra“

Pneumatiku orežeme podľa nákresu a zavesíme.

Samozrejme, jednoduchú hojdačku môžeme pripraviť aj menej prácne – už tradičným zavesením pneumatiky bez akejkoľvek úpravy. Bolo by však škoda nevyužiť možnosti, ktoré tvar pneumatiky ponúka.

Pár tipov:

- pred prácou pneumatiky umyeme mydlom a vodou
- bočná strana pneumatiky sa reže ľahko ostrým nožom alebo orezávačom
- vrchná strana pneumatiky s dezénom obsahuje oceľové drôty, preto najľahšie je túto časť prestrihnúť nožnicami na plech, alebo rozrezať pílkou na železo
- na ploche rezu v časti s dezénom môžu vyčítať drôty – vytrhajme ich kliešťami. Môžeme túto časť tiež zatrieť vhodnou elastickou hmotou, napr. silikónovým tmelom.
- po orezaní pneumatík môžeme hojdačky skrášliť namaľovaním – použijeme vodou riediteľné farby
- na maľovanie je vhodné použiť starú špongiu, odtlačaním o plochu s dezénom získame peknú štruktúru

Veríme, že načrnuté riešenia Vás zaujali, a pokiaľ by ste sa pustili do výroby, budeme veľmi radi, keď nám zašlete fotografie, ako sa Vám to podarilo. Takisto pokiaľ máte nový nápad ako sa dá nejaká vec využiť znova, dajte nám o tom vedieť, môže to byť zaujímavý námet do niektorej z ďalších častí tohto seriálu.

Nedávno som bola nakupovať v supermarkete zeleninu. Zobrala som si ponúkané plastové vrecká a zabalila do nich zeleninu. Boli tam i papierové vrecká. Ktoré z nich by som mala použiť, aby som čo najmenej zaťažila životné prostredie?

Skôr, ako prejdem k faktom o papierových a plastových vreckách, nedá mi nenapísať, že najlepšie by bolo používať trvácne textilné vrecká a nákupné tašky. V ideálnom prípade také, ktoré si vieme vyrobiť zo starého textilu napr. zo starých riflí, šiat, dáždnikov... Tie sú opakovane použiteľné, a z toho dôvodu majú jednoznačne najmenšie dopady na životné prostredie.

Ale vráťme sa k plastovým a papierovým vreckám... Treba povedať, že sa v oboch prípadoch jedná o jednorazové obaly. Predpokladá sa teda, že po ich použití sa vyhodia. V tom lepšom prípade do separovaného zberu odpadov, v tom horšom do zmesového odpadu, odkiaľ sú odvázané na skládky odpadov alebo do spaľovní odpadov. V každom prípade ide v porovnaní s opakovane použiteľnými obalmi o zbytočné plytvanie.

Nepodarilo sa nám nájsť žiadnu relevantnú štúdiu, ktorá by rozoberala všetky aspekty výroby, používania, zhodnocovania alebo zneškodňovania týchto dvoch druhov obalov. Dôležitý je pri takomto rozhodovaní komplexný pohľad na daný problém so zohľadnením všetkých externalít (vyberáme len niektoré...). Pri ťažbe surovín často krát dochádza k nenapraviteľným škodám na životnom prostredí (úniky ropy, havárie ropných tankerov, holorubná ťažba...), potláčaniu základných ľudských práv (vyvlastňovanie pozemkov, klesajúca hodnota nehnuteľností...), vojnovým konfliktom atď. V tomto smere jednoznačne „ľahá“ za kratší koniec plastové vrecko/taška, pri ktorých sa ako základná surovina používa ropa.

Ak však odhliadneme od týchto externalít, tak z dvojice plastové a papierové vrecko/taška je na tom pravdepodobne vo všeobecnosti lepšie plastové vrecko/taška. Toto potvrdzujú aj závery LCA štúdie (tzv. posudzovanie životného cyklu výrobku) Ivany

Koničkovej z Vysokej školy chemicko-technologickej z Prahy, ktorá vo svojej bakalárskej práci porovnávala plastovú (polyetylenovú) a papierovú nákupnú tašku.

Zaujímavé sú výsledky štúdie spoločnosti Boustead Consulting & Associates z roku 2007. Porovnávali plastové a papierové tašky. Výpočty boli upravené tak, aby bola nosnosť plastovej a papierovej tašky rovnaká a rovnala sa nosnosti 1000 papierových tašiek. Zistili, že pri výrobe papierových tašiek sa spotrebovalo 8,6 x viac surovín; 3,4 x viac energie počas ich života; 1,5 x viac fosílnych palív; 4,8 x viac komunálnych odpadov; emisie skleníkových plynov boli pri výrobe papierových tašiek 2x vyššie a spotreba vody o 17,6 x vyššia ako v prípade plastových tašiek. Ďalšie štúdie ukazujú, že sa na recykláciu kilogramu papiera spotrebuje o 91 % energie viac ako na recykláciu plastu.

Z výsledkov dostupných štúdií vyplýva, že obidva druhy vreciek/tašiek behom svojho „života“ výrazne zaťažujú obnoviteľné/neobnoviteľné zdroje, majú podiel na klimatických zmenách, acidifikácii, eutrofizácii a vzniku fotooxidantov. Je potrebné ešte pripomenúť, že v slovenských podmienkach končí okolo 90 % odpadu na skládkach odpadov alebo v spaľovniach, kde sa nenávratne ničí surovina (i na výrobu vreciek a tašiek). To výrazným spôsobom zhoršuje vplyv týchto obalov na životné prostredie.

Aj z vyššie popísaných dôvodov stále viac krajín po celom svete obmedzuje alebo zakazuje bezplatné rozdávanie plastových vreciek/tašiek v obchodných prevádzkach.

Na záver mi teda nezostáva nič iné, iba zopakovať odporúčanie, aby ste pri nákupe volili trvácne vrecko/tašku. Z hľadiska životného prostredia to bude určite tá najlepšia voľba.

Lenka Beznáková

Pramene:
www.ecology.com
www.reuseit.com
www.ekolist.cz

Priateľov Zeme - SPZ finančne podporili:

PROJEKT „TRIEDENIE A RECYKLÁCIA
ODPADU - SÚČASŤ NÁŠHO KAŽDODEN-
NÉHO ŽIVOTA“ FINANČNE PODPORIL
RECYKLAČNÝ FOND.

PROJEKT „WASTE PREVENTION - NE-
CESSARY STEP TOWARD SUSTAINABLE
V4 REGION“ FINANČNE PODPORIL IN-
TERNATIONAL VISEGRAD FUND.

Pri realizácii aktivít Priateľov Zeme - SPZ pomohli:

Katarína Pačayová, Ján Vozár, Lucia Tóthová, Lucia Klimčáková, Lukáš Jánošík, Katarína Burdigová, Andrea Petrášová, Zuzana Klimeková, Zuzana Lukáčová, Petra Stehlíková, Lukáš Turček, Fatima Toureová, Petra Vachová, Michaela Andraščíková, Martina Maczalová, Erika Tonhauserová, Martin Mudrík, Simona Bučkuliaková, Lukáš Turček, Natália Pavlíková, Miroslav Maršala, Mikuláš Frigyik, Miroslav Čajka, Katka Dančová, Anna Jussíková, Edita Királyová, Lenka Krempaská, Ivica Řihová, Slávka Halčáková, Miloslav Ježo, Marián Gejšberg...

Ďakujeme Vám